

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

**A parkolási díjakkal és parkolási pótdíjakkal kapcsolatos perek egyes
jogalkalmazási kérdései**

Szerző:

dr. Tarczay Áron

ügyvéd

A parkolási díjak és pótdíjak érvényesítése iránt indított perek az elmúlt években tömegesen érkeztek a magyar bíróságokra, és úgy tűnik, hogy a jövőben is rengeteg ilyen perrel kell számolni. A gyakorlatban számos jogalkalmazási kérdés merült fel, melyek jelentős része mára a jogalkotó által, vagy az Alkotmánybíróság, illetve a rendes bíróságok gyakorlatában - a kezdeti igen jelentős bizonytalanságokat követően - eldőlt, ugyanakkor az ilyen jellegű perek nagy számára is tekintettel várható, hogy újabb és újabb kérdések merülhetnek fel. Ebben az írásban a legalapvetőbb és legfontosabb, illetve az egyes perekben leggyakrabban felmerülő jogalkalmazási problémákat próbálom meg számba venni, a téma szerteágazó voltára tekintettel azonban mindenképpen a teljesség igénye nélkül.

1. Alkotmányossági kérdések

a) A 109/2009. (XI. 18.) AB határozat

Az Alkotmánybíróság 109/2009. (XI. 18.) AB határozatban megsemmisítette a helyi közútkezelőket parkolási díj és pótdíj szedésének elrendelésére felhatalmazó törvényi rendelkezéseket: a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) 15. § (3) bekezdését és a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (Ötv.) 63/A. § h) pontját.

Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályiról szóló 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet alkotmányellenes volt, ezért azt 2010. június 30. napjával pro futuro megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a Budapest főváros közterületein és erdőterületein a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 38/1993. (XII.27.) Főv. Kgy. 2005. június 30. napjáig hatályos rendeletének 27. és 28. §-ai alkotmányellenesek voltak, ezért azok a bírói megkeresésekkel érintett perekben nem alkalmazhatók. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy a Budapest főváros közigazgatási területén a járművel várakozás rendjének egységes kialakításáról, a várakozás díjáról és az üzemképtelen járművek tárolásának szabályozásáról szóló 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. 2009. május 31. napjáig hatályos rendeletének 53. §-a alkotmányellenes volt, ezért az a bírói megkeresésekkel érintett perekben nem

alkalmazható. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenes helyzet áll fenn azért, mert az Országgyűlés hiányosan szabályozta a fővárosi közgyűlés rendeletalkotási jogkörét.

Az indítványozók azzal érveltek, hogy a parkolás a közterület közlekedési célú használatának minősül, és mint ilyen közjogi és nem magánjogi jogviszonyt keletkeztet a gépjármű használója, valamint a fővárosi önkormányzat között. A fővárosi önkormányzat a rendeletet nem tulajdonosként, hanem a Kkt. 2.§-a, 15.§ (3) bekezdése, valamint a közúti közlekedés szabályairól szóló 1/1975. (II. 5.) KPM-BM együttes rendelet (a továbbiakban: KRESZ) 41.§-a alapján, helyi közhatalmi minőségében alkotta meg. Ezért a várakozó gépkocsi használója nem az önkormányzat által nyújtott szolgáltatást veszi igénybe, hanem a közlekedési szabadságát gyakorolja meghatározott normatív feltételek között. A díj- és pótdíjfizetési kötelezettség elmulasztásának konzekvenciáit ezért a közigazgatási jogviszony sajátosságaira tekintettel, a közigazgatási eljárás keretei között kell levonni. A Kkt. 44.§ (1) bekezdése szerint a közúti közlekedés ellenőrzése kiterjed a közúti közlekedés rendjére, amely ellenőrzésre a Kkt. 44.§ (2) bekezdése szerint a rendőrhatóság jogosult. Ezzel szemben a rendelet 34.§-a a közterület-felügyelőt, illetve erre feljogosított más személyt jelöl meg a gépkocsik várakozási engedélyének ellenőrzésére.

Az indítványozók álláspontja szerint a rendelet abban az esetben is alkotmányos aggályokat vet fel, amennyiben a várakozással kapcsolatosan polgári jogi jogviszony keletkezik a közlekedő és a közút kezelője között. Értelmezhetetlen a díjkülönbözetén túl fizetendő pótdíj magánjogi karaktere, különös tekintettel annak mértékére. A rendelet szerinti, a díj huszonötszörösét kitevő mértékű pótdíj nem áll arányban a szolgáltatás értékével, feltűnően nagy értékkülönbözetet eredményez. Amennyiben a pótdíjnak kötbér-jelleget kellene tulajdonítani, úgy az a Ptk. 246. § (1) bekezdése szerint - mely szerint kötbért csak írásban lehet érvényesen kikötni - az egyedi esetekben negligált írásbeliség miatt magasabb szintű jogszabályi rendelkezésbe ütközik. Amennyiben a pótdíjat a díj késedelmes megfizetése esetére előírt késedelmi kamatnak kell tekinteni, akkor az eltúlzottnak minősül és sem a Kkt., sem az Ötv. nem hatalmazza fel a fővárosi közgyűlést a Ptk. kamatra vonatkozó 301. §, 301/A.§-től való eltérésre.

Az indítványozók szerint a jogviszony a parkoló gépkocsi használója, valamint a fővárosi közgyűlés között jön létre, a díj és pótdíj jogosultja a fővárosi önkormányzat. Mivel a hatáskör

átruházására törvényi szabály nem jogosítja fel a fővárosi önkormányzatot, a közigazgatási szerv hatáskörét nem ruházhatja át az üzemeltetésre létrehozott gazdasági társaságra. Az üzemeltető nem válhat a díjkülönbözet, illetve a pótdíj jogosultjává, így az üzemeltetésre létrehozott társaság csupán annak beszedésével bízható meg. Az üzemeltető ezért a díjkülönbözet, illetve a pótdíjak megfizetése érdekében megindított peres eljárásban sem rendelkezik keresetőségi joggal.

Az indítványozók szerint a felhatalmazó rendelkezések önkényes mértékű díj- és pótdíjszabályozás kialakítását biztosítják az önkormányzati jogalkotó számára, amely az ingyenességtől az önkormányzat saját belátása szerinti, a nyújtott szolgáltatás körülményeitől független díj- és pótdíjmérték meghatározását teszik lehetővé. Az ilyen diszkrecionális jogkör az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütközik.

Egy indítványozó szerint a rendelet alkotmányellenesen mulasztja el a vis maior esetének szabályozását. Álláspontja értelmében ugyanis az Alkotmány 2. § (1) bekezdését sérti a díjfizetés alóli mentesség lehetőségének hiánya, amennyiben az üzembentartó tőle független esemény miatt nem tudja elhagyni a várakozási övezetet. Ugyancsak a jogállamiság elvébe ütközik az egészségügyi sürgőshelyzet szabályozásának elmaradása, mivel ez azt eredményezi, hogy a vezetésre alkalmatlan állapotban lévő személyt szállító gépkocsiasználó egyidejűleg köteles megfizetni a várakozási díjat és orvosi ellátáshoz juttatni betegét. A rendelet nem rendezi azt a helyzetet, amikor a gépkocsi használója az övezethatárokon elhelyezett, de nem a várakozási helyet üzemeltető cég automatájánál teljesíti díjfizetési kötelezettségét. A pótdíjazás továbbá az időmúláshoz kötött. Ennek ellenére a rendelet nem írta elő hiteles, azaz a mérésügyről szóló 1991. évi XLV. törvény, valamint annak végrehajtására kiadott kormányrendelet alapján hitelesített jegykiadó készülék, és adatrögzítő berendezés alkalmazását.

Egy másik indítvány szerint mivel a Legfelsőbb Bíróság 2/2005. Közigazgatási és polgári jogegységi határozata és a 2/2006. számú Polgári jogegységi határozata, melyeket később tárgyalunk - polgári jogi jogviszonyként határozza meg a parkolási díj és pótdíj iránti igény alapjául szolgáló jogviszonyt, így az önkormányzati rendeletek az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésébe ütköznek - amely szerint az önkormányzati rendelet nem lehet ellentétes a magasabb szintű jogszabállyal - , ugyanis a Ptk. 685. § d) és e) pontjai alapján fogyasztói szerződéseknek kell tekinteni ezeket a szerződéseket, és így a rendeletek díjmegállapítással kapcsolatos rendelkezései ellentétesek a Ptk. 209/B. §-ában,

illetve a 205. §-ában foglaltakkal, ami a fogyasztó tájékoztatását, a pótdíjszámítás kezdőidőpontját, valamint a szolgáltatással nem fedezett, de a várakozó fogyasztó által megfizetett díj visszaigényelhetőségét illeti. Egy másik indítvány szerint a parkolás ténye olyan ráutaló magatartás, amely a Ptk. 205. §-a és 216. §-a értelmében keletkeztet kötelmi viszonyt. A Ptk. értelmében azonban a polgári jogi jogviszony csak a gépkocsi tényleges használója és a jogosult, azaz a parkolást üzemeltető között jöhet létre. Ezért amennyiben az önkormányzati rendelet a díjfizetést a gépkocsi tulajdonosának (üzemben tartójának) kötelezettségévé teszi, úgy az önkormányzati jogalkotó a Ptk.-val ellentétesen szabályozott, ami az Alkotmány 44/A. § (2) bekezdésének sérelmére vezet. Ez utóbbihoz hasonló okból indítvány támadta a 2/2006. számú Polgári jogegységi határozatot is.

Egyes indítványozók a Legfelsőbb Bíróság 2/2005. Közigazgatási és polgári jogegységi határozata megsemmisítését kérték, mert álláspontjuk szerint a Legfelsőbb Bíróság a KPJE-ben a törvényi szabályozással ellentétesen állapította meg, hogy a parkolás üzemeltetésére létrehozott társaság a díj, illetve a pótdíj jogosultjává válhat. Álláspontjuk szerint csak a fővárosi közgyűlésnek keletkezik a parkolással kapcsolatosan kötelmi igénye, amelynek érvényesítésére nem jogosíthatja fel az üzemeltetésre létrehozott gazdasági társaságot. A KPJE figyelmen kívül hagyta az Alkotmánybíróság 31/1996. (VII.3.) AB határozatában foglalt azon minősítést, amely szerint a várakozás a közterület közlekedési célú használata.

Az Alkotmánybíróság indokolásában elsőként az Alkotmány 58. § szerinti helyváltoztatáshoz való jog, mint a személyes szabadság egyik megnyilvánulása mibenlétével foglalkozott, amely jog álláspontja szerint magában foglalja a közterületen való helyváltoztatás szabadságát is, amint az Alkotmánybíróság már a biztonsági öv kötelező használatával kapcsolatos rendeleti szabályozás alkotmányosságával foglalkozó 60/1993. (XI. 29.) sz. határozatában is rögzítette. Ebből az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az adódott, hogy a közlekedéssel összefüggő lényeges garanciákat, közvetlen és jelentős korlátozásokat - azoknak az alapjoggal való szoros összefüggése folytán - az Alkotmány 8. § (2) bekezdése alapján csak törvény állapíthatja meg.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint továbbá az önkormányzati tulajdon - így a közút, mint önkormányzati tulajdon is - a köztulajdon egyik formája, olyan helyi „közjóság”, amelynek a magánjavakhoz viszonyítva fogalmi eleme a kollektív jelleg, ezért annak használatából – különös indok nélkül – nem lehet kizárni senkit. „Tekintettel arra, hogy a helyi „közjóság” nem áll korlátlanul

rendelkezésre, ezért ez a tény a fogyasztás és a hozzáférés biztosításának szabályozását, a használat, fogyasztás befolyásolását teszi szükségessé.” „Az előírások, amelyek szükségképpen felmerülnek a forgalom rendjének – ideértve a parkolás rendjét is – kialakítása során, ahhoz szükségesek, hogy ne csak kevesek, hanem mindenki számára biztosítható legyen az alapjog gyakorlása.” A parkolási díj lényegében nem más, mint egyike a lehetséges „késztető eszközöknek”, „amelyek a használat időtartamának mérséklésére szolgálnak, a véges javak megfontolt, gazdaságos használatára vonatkozó szabályok betartását hivatottak biztosítani.”

Az Alkotmánybíróság a törvényi rendelkezések (Kkt., Ötv.) alkotmányellenességének okát a delegált jogkörben eljáró önkormányzati jogalkotói felhatalmazás kereteinek hiányában jelölte meg. A vizsgált két törvényszakasz ugyanis önérdék egyoldalú érvényesítését, önkényes jogalkotási lehetőséget biztosított az önkormányzatok számára a parkolási díjak- és pótdíjak megállapításakor. Az Alkotmánybíróság ebben az esetben nem egy jogalkotási hiányosságot, mulasztást értékelt, hanem az önkényes jogalkotás lehetőségét szüntette meg a megsemmisítéssel. Ugyanakkor a törvények olyan kérdéseket hagytak nyitva, illetve hagytak az önkormányzati jogalkotó szabad döntésére, amelyek – alapjoggal, illetve alkotmányban védett joggal mutatott szoros összefüggésük okán – a díjhoz hasonlóan törvényi szabályozást, de legalábbis megfelelően részletezett törvényi felhatalmazást igényeltek volna. A Kkt. 15. § (3) bekezdése, valamint az Ötv. 63/A. § h) pontja a közút kezelőjét a díj és pótdíj szedésére vonatkozó rendeleti szabályok megalkotására jogosította, amely a szolgáltató és a fogyasztó között létrejövő szerződés alapvető, de csupán egyik tartalmi eleme. A felhatalmazó rendelkezések delegálták a jogalkotás lehetőségét - és kötelezettségét - a közút kezelőként is eljáró képviselő-testületre. A jogalkotásról szóló - akkor hatályos - 1987. évi XI. törvény 15. § (1) bekezdése szerint a végrehajtási jogszabály alkotására adott felhatalmazásban meg kell határozni a felhatalmazás jogosultját, tárgyát és kereteit. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában megállapította, hogy a jogállamiság egyik alapvető követelménye, hogy a közhatalommal rendelkező szervek a jog által meghatározott szervezeti keretek között, a jog által megállapított működési rendben, a jog által a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki a tevékenységüket. Ugyancsak a jogállamiság alkotmányos elve követeli meg azt, hogy ha törvény valamely alkotmányos, illetőleg törvényben szabályozott jog korlátozására ad jogalkotási felhatalmazást valamely közigazgatási szervnek, a törvénynek meg kell határoznia a jogalkotási

hatáskör terjedelmét, annak korlátait is. Az Ötv-be és a Kkt-be foglalt felhatalmazó rendelkezések amellet, hogy az Alkotmány 58. § (1) bekezdésében foglalt alapjog gyakorlását érintik, alkotmányosan védett jogot, az Alkotmány 9. § (1) bekezdésére visszavezethető szerződési szabadság jogát is korlátozzák. A Ptk. 226. § (1) bekezdése értelmébe ugyanis jogszabály meghatározhatja a szerződés egyes tartalmi elemeit, és kimondhatja, hogy ezek a szerződésnek akkor is részei, ha a felek eltérően rendelkeznek. A sérelmezett rendelet a közszolgáltatás biztosításával kapcsolatos szerződés feltételeit szabályozza - azaz a felek szerződési szabadságát korlátozza - akkor, amikor meghatározza, hogy a főváros mely közterületét, milyen időtartamban és milyen mértékű várakozási díj ellenében, avagy milyen kedvezményezett helyzetben veheti birtokba a közlekedő személy. A Ptk. 685. § a) pontja viszont a törvény felhatalmazása alapján, annak keretei között tekinti jogszabálynak az önkormányzati rendeletet. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az önkormányzati közszolgáltatások biztosításával és igénybevitelével összefüggésben keletkezett jogviszonyok szabályozására adott törvényi felhatalmazásnak a szabályozandó jogviszonyok specialitására is figyelemmel kell lennie. Az Alkotmánybíróság az egyes helyi közszolgáltatások kötelező igénybeviteléről szóló 1995. évi XLII. törvény díjmegállapítására vonatkozó felhatalmazó rendelkezésének alkotmányossági vizsgálata kapcsán a jelen ügyben is követendő megállapításokat tett. Hangsúlyozta, hogy a szolgáltatás nyújtására és/vagy annak megszervezésére kötelezett önkormányzat lényegében árhatósági jogkört gyakorol, amikor a közszolgáltatás igénybevitelével létrejövő polgári jogi szerződés ellenszolgáltatásra (díjra) vonatkozó szabályait rendeletben jogosult megállapítani. Ilyenkor a törvényi felhatalmazó rendelkezés funkciója, hogy a kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztókat védje a díj mértékében gazdaságilag érdekelt önkormányzattal, és a monopolhelyzetben lévő szolgáltató céggel szemben. A semleges törvényi szabályozás ezért a kiszolgáltatott fogyasztók érdekvédelmének egyik garanciája. Megállapította az Alkotmánybíróság azt is, hogy az önkormányzati jogalkotó - a Ptk. 226. § (1) bekezdése és 685. § a) pontja alapján - szerződés tartalmának meghatározására csak törvényi keretek között jogosult, általános felhatalmazással nem rendelkezhet. Az Alkotmánybíróság vízdíjjal, szennyvízdíjjal, hulladékiszállítás díjával stb. kapcsolatos helyi szabályokra vonatkozó - határozataiban is hangsúlyozta, hogy a polgári jogi jogviszony keretei közötti közszolgáltatás esetében a jogállamiság alkotmányos elve alapján az önkormányzati szabályozáson számon kérhető kötelezettség a szolgáltatás-ellenszolgáltatás egyenértékűsége. A díj mértéke nem szakadhat el a nyújtott közszolgáltatástól, azaz

nem lehet önkényes. A jelen esetben a fővárosi közgyűlés - a Legfelsőbb Bíróság 2/2005. Közigazgatási és polgári jogegységi határozata értelmezése szerint - polgári ügylettel kapcsolatos szabályokat alkotott, ezért nem helyi közügyben, hanem szükségképpen delegált jogkörben járt el. A felhatalmazó rendelkezések alkotmányellenessége így kihat a felhatalmazáson alapuló jogszabály alkotmányosságára is.

Az Alkotmánybíróság ezt követően számos határozatában semmisítette meg vidéki önkormányzatoknak a hatályon kívül helyezett törvényi felhatalmazó rendelkezések alapján született rendeleteit és állapította meg egyes perekben az alkalmazási tilalmat: a Kkt. 15. § (3) bekezdése alapján létrejött miskolci parkolási rendeletet a 137/2010. (VII. 8.) AB határozat, a kaposvári parkolási rendeletet a 180/2010. (X. 20.) AB határozat, a szombathelyi parkolási rendeletet a 22/2011. (III. 30.) AB határozat, a pécsi parkolási rendeletet a 62/2011. (VII. 13.) AB határozat megsemmisítette. A Kúria Önkormányzati Tanácsának Köf. 5043/2012/3. határozata pedig az ajkai rendeletet semmisítette meg.

Az Alkotmánybíróság határozatának megfelelő törvényi szabályozást a közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, valamint a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLVII. törvény teremtette meg.

b) A 35/2011. (V. 6.) AB határozat és a 1813/B/2010. sz. AB végzés

Az Alkotmánybíróság a 35/2011. (V. 6.) AB határozatában a parkolási „sorozatperekekkel” és a fent idézett határozatával kapcsolatban helyezte új alapra az eljárásában felmerülő res judicata és a jogbiztonság elve közti kapcsolatrendszerét. Minderre azért volt szükség, mert a 109/2009. (XI. 18.) AB határozat a 38/1993. (XII. 27.) Föv. Kgy. rendelet és a 19/2005. (IV. 22.) Föv. Kgy. rendelet alkotmányellenességét kimondta ugyan, azonban az AB határozat megszületését követően az ezen rendeletek alapján indított, illetve folyamatban maradt perekben a bíróságok általános alkalmazási tilalom hiányában az alkotmányellenesnek talált rendeletek alkalmazásától nem tekinthettek el. Egyes bírók az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatára tekintettel úgy ítélték meg, hogy res judicata folytán nem kereshetik meg az Alkotmánybíróságot saját ügyükben az alkalmazási tilalom kimondása végett,

míg más bírák ezt megtették. A határozat rendelkező része az alábbi lényegesebb megállapításokat teszi:

- „Alkotmányos követelmény, hogy a bíró az elé tárt jogvitát alkotmányos jogszabály alapján döntse el. Amennyiben a bíró az előtte folyamatban lévő perben alkalmazandó jog alkotmányellenességét észleli ... köteles az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezni.”
- „A bírói kezdeményezések alapján indult konkrét normakontroll eljárásokban az azonos ténybeli alapú, azonos jog alapján megítélendő polgári peres ügyekben az Alkotmánybíróság megállapíthatja az általa alkotmányellenesnek nyilvánított jogszabály általános alkalmazási tilalmát.”
- „Ha az Alkotmánybíróság nem általános, hanem csak konkrét alkalmazási tilalmat rendel el, akkor – újabb bírói kezdeményezés esetén – lefolytatja a kizárólag alkalmazási tilalom iránti bírói indítvánnyal kapcsolatos eljárást.”
- „Amennyiben a bíró – az eljárás felfüggesztése mellett – az Alkotmánybíróság eljárását kezdeményezi ..., akkor alkotmányos követelmény, hogy az Alkotmánybíróságnak címzett bírói kezdeményezés közvetlenül, más bírói fórumok eljárása nélkül jusson el az annak elbírálására hatáskörrel rendelkező Alkotmánybíróság elé.”
- „A ... 38/1993. (XII. 27.) Föv. Kgy. 2005. június 30. napjáig hatályos rendeletének 27. és 28. §-ai alkotmányellenesek voltak, ezért azok a jogerősen le nem zárt polgári peres eljárásokban nem alkalmazhatók” és „a ... 19/2005. (IV. 22.) Föv. Kgy. 2009. május 31. napjáig hatályos rendeletének 41. § (2) bekezdése és 53. §-a alkotmányellenes volt, ezért az a jogerősen le nem zárt polgári peres eljárásokban nem alkalmazható.”

Az indokolás értelmében az alkotmányellenességnek az Alkotmánybíróság által megállapítható több jogkövetkezménye is létezik. A legfontosabb jogkövetkezmény a megsemmisítés, amelynek módja (a teljes jogszabály, vagy egy része) és idődimenziója (ex nunc, ex tunc, vagy pro futuro) már külön mérlegelés kérdése. A jogbiztonság érvényesítése érdekében az ex nunc megsemmisítés a főszabály, de egyes esetekben épp a jogbiztonság érdekében, vagy az eljárást kezdeményező különösen fontos érdeke által indokoltan az Alkotmánybíróság ettől az Abtv. 43. § (4) bekezdése értelmében eltérhet. Egy másik jogkövetkezmény az alkalmazási tilalom kimondása. Ebben az esetben az Alkotmánybíróság ugyan ex nunc semmisíti meg a jogszabályt, de - egyedi alkalmazási tilalom esetén - a határozatban konkrétan

megjelölt jogvita esetében nem lesz a jogszabály alkalmazható. Az Alkotmánybíróságnak a tárgyalat határozatot megelőző gyakorlata szerint azonban csak az alkotmányellenességet kimondó határozatnak volt erga omnes hatálya, míg az alkalmazási tilalom kimondásához ilyen hatás nem fűződött, az alkotmányellenességet kimondó korábbi határozathoz fűződő res judicata kizárta a további folyamatban lévő ügyekben az egyedi alkalmazási tilalom kimondása iránt az Alkotmánybírósághoz fordulás lehetőségét.

Az indokolás további megállapítása szerint az Alkotmánybíróság alkotmányvédelmi feladatának egyik lényeges célja az, hogy alkotmányellenes norma ne érvényesülhessen a jogrendben, akkor sem, ha az nem hatályos már, de az adott ügyben még alkalmazandó. Az ügyben eljáró bíró azonban köteles lenne az Alkotmánybíróság által alkotmányellenesnek tekintett jogszabályt alkalmazni, annak félre tételére ugyanis nincs hatásköre. Ennélfogva a peres fél törvényes bíróhoz való joga sérül, ha a bíró nem keresi meg az Alkotmánybíróságot az alkalmazási tilalom kimondása iránt. Így az Alkotmánybíróság bírói megkeresésének a célja kettős: egyrészt annak megakadályozása, hogy alkotmányellenes norma érvényesüljön, másrészt annak lehetővé tétele, hogy az igényérvényesítő fél eljusson a törvényes bírójához. Ugyanakkor az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében foglalt bíróság előtti egyenlőséghez fűződő jogból is következik az absztrakt alkotmányellenesség kimondásán túl az egyéni jogérvényesítés elősegítésének követelménye.

A fentiekből ered az Abtv. 43. § (4) bekezdésének azon értelmezése, hogy nem csak a megsemmisítésnek, hanem az alkalmazási tilalomnak is lehet általános és visszamenőleges hatálya. Ami a res judicata jogintézményét illeti, a határozat indokolása szerint nem hagyható figyelmen kívül a „ius facit inter partes” hatás, így ítélt dologról csak akkor lehetne beszélni, ha ugyanazon perben ugyanazon alkotmányossági indítványt kellene ismét elbírálnia a testületnek. Az eljáró bíróság csak így tud eleget tenni az Alkotmány 50. § (1) bekezdéséből fakadó jogvédelmi kötelezettségének. Az egyedi alkalmazási tilalom kimondása nem tekinthető járulékos, egyedi döntést nem igénylő kérdésnek, ezért a megsemmisítést kimondó határozat jogereje nem zárja ki az alkalmazási tilalom kimondására irányuló eljárás lefolytatását. Az Abtv. 42. § (1) és 43. § (4) bekezdései folytán pedig a 27. § (2) bekezdésének lehetséges értelmezése, hogy nem csak az alkotmányellenességet kimondó és a jogszabályt megsemmisítő, de az egyedi alkalmazási tilalmat kimondó alkotmánybírósági határozatnak is erga omnes hatálya legyen, vagyis hogy az Alkotmánybíróság általános alkalmazási tilalmat mondjon ki.

A határozat fent összefoglalt indokolása és maga a határozat számos kérdést megoldott, de számos új kérdést fel is vetett. Bár maga az indokolás - nehezen érthető módon - rendkívüli jelentőséget tulajdonít a „sorozatperekben” kialakult helyzetnek, mégis maga a határozat teremtett nehezen kezelhető helyzetet a parkolással kapcsolatos sorozatperek tekintetében. A határozat ugyanis nem mondott ki általános alkalmazási tilalmat a 24/2009. (V.11.) Főv. Kgy. rendelettel kapcsolatban, ugyanakkor a határozat rendelkező részének 1. pontja kötelezővé tette az eljáró bíróságok számára, hogy az alkotmányellenesnek talált jogszabályra alapított valamennyi per felfüggesztése mellett keressék meg az Alkotmánybíróságot. Márpedig a 109/2009. (XI. 18.) AB határozat a fenti rendelet alkotmányellenességét megállapította, ennél fogva álláspontom szerint e rendeletre alapozott több ezer per mindegyikében az eljáró bíróságnak ezt kellett volna tennie. A bírói gyakorlat aztán messzemenően nem volt egységes, több száz indítvány viszont így is érkezett az Alkotmánybírósághoz. Ugyanakkor természetesen gyakorlati szempontból ez az álláspont tarthatatlan helyzetet eredményezett volna. Ezekben a perekben a tényállások gyakorlatilag azonosak, nincs értelme egyenként elbírálni az alkalmazhatóságot, ugyanakkor gyakorlatilag lehetetlen ennyi ügyet az Alkotmánybíróságnak egyedileg elbírálni.

Az Alkotmánybíróság végül a 1813/B/2010. sz. AB végzésben 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet jogerősen le nem zárt polgári peres eljárásokban való alkalmazásának tilalmára irányuló indítványok tárgyában az eljárást megszüntette. Az Alkotmánybíróság indokolása szerint az akkor hatályos Abtv. 43. § (4) bekezdése feljogosítja az Alkotmánybíróságot arra, hogy az alkotmányellenes jogszabály hatályon kívül helyezésének vagy konkrét esetben történő alkalmazhatóságának időpontját a megsemmisítést elrendelő határozat közzétételét követő naptól eltérő időpontban határozza meg. Az Alkotmánybíróság a 35/2011. (V. 6.) AB határozatban az 24/2009. (V. 11.) Főv. Kgy. rendelet vonatkozásában élt ezzel a törvényi felhatalmazással, és maga terjesztette ki az alkotmányellenesnek minősített jogszabály alkalmazási idejét a megsemmisítő határozat kihirdetését követően további, közel hét hónapos, mert a jogbiztonság alapján mérlegelve súlyosabb következményekkel járt volna a szabályozatlanság, mint az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása. „Amennyiben az Alkotmánybíróság az alkotmányellenes jogszabály alkalmazhatóságát meghatározott időtartamra kifejezett rendelkezésével a jövőre nézve alkalmazandónak nyilvánította, úgy az alkotmányellenes

jogszabály alkalmazhatósága tekintetében nincs mód sem egyedi, sem generális jelleggel annak ismételt elbírálására.”

c) További alkotmánybíróági határozatok

A 2/2009. (I. 23.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény és egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2008. évi XXX. törvény azon rendelkezései, melyek szerint a keresetlevelet (fizetési meghagyás iránti kérelmet) a bíróságnak idézés kibocsátása nélkül el kell utasítania, illetve a perindítás hatályainak beállta után a pert a bíróság köteles hivatalból, az eljárás bármely szakában megszüntetni, ha a közút területén vagy a közút területén kívüli közterületen létesített, illetve kijelölt várakozóhely jogosulatlan használata folytán keletkezett igények érvényesítésére a keresetlevelet (fizetési meghagyás iránti kérelmet) a jogosulatlan úthasználattól számított egy éven túl nyújtották be; e határidő elmulasztása esetén igazolásnak helye nincs; és e rendelkezések a törvény kihirdetését követő napon hatályba lépnek. Az Alkotmánybíróság a rendelkezéseket a kihirdetésére visszamenőleges hatállyal megsemmisítette.

Az indítványozók indokolása szerint a „rendelkezések - az azonnali hatálybalépéssel, és a folyamatban lévő ügyekben történő alkalmazási kötelezettséggel - visszamenőlegesen állapítanak meg kötelezettséget az igényérvényesítő parkolási társaságok, társulások részére, ezért sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében megjelenő jogállamiság, jogbiztonság alkotmányos elvét,” továbbá „a kihirdetést követő azonnali hatálybalépés nem biztosított kellő felkészülési időt a jogszabály személyi hatálya alá tartozók számára, ami szintén az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt alkotmányos elv sérelmére vezetett.” Az indítványozók szerint a rendelkezések az Alkotmány 9. § (1) bekezdésének, 12. § (2) bekezdésének, 13. § (1) bekezdésének, 43. § (2) bekezdésének, valamint 44/A. § (1) bekezdés b) és c) pontjainak sérelmét is megvalósítják, mert „az önkormányzatok és a díjhátralékokból származó követeléseket megszerző társaságok tulajdonhoz való joga sérül” azzal, hogy az igényérvényesítéshez képest egy évnél korábbi követelések lényegében elenyésznek. „Az önkormányzatoknál ez sérti a tulajdonhoz való jogon kívül az önálló gazdálkodáshoz és a saját bevételekhez való Alkotmányban

garantált jogot is, míg a követelést megszerző cégeknél (az ún. factoring cégeknél) a jogszabályváltozás vagyoni érdekeket érint.” Több indítványozó utalt az Alkotmány 57. § (1) bekezdésének sérelmére is, mert a bírósághoz fordulás jogát alkotmányellenesen korlátozza az a szabályozás, amely kizárja, hogy jogszerűen keletkezett igényeket bírósági úton lehessen érvényesíteni.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogállamiság alkotmányos elvével ellentétes a szabályozás, mert az azonnali hatálybalépés, az átmeneti idő hiánya, illetve a módosítás hatályának a folyamatban lévő peres eljárásokra történő kiterjesztése következtében „a módosítás az egy éven túli igényérvényesítés anyagi jogi alapját, a felek közötti jogviszony létrejöttét is relativizálja, hiszen az egy éves határidő eltelte esetén a bíróság a perlést nem engedheti meg, a korábban megindított pert pedig meg kell szüntetnie”, így a jogszabály a hatálybalépést megelőzően létrejött jogviszonyokban kíván változást előidézni. Alkotmányellenes, „mivel a kihirdetéssel hatályba lépő módosítást felkészülési idő nélkül, a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni rendelte, ami a visszamenőleges hatályú jogalkalmazás tilalmába ütközik.” A törvényi rendelkezések ex tunc megsemmisítésével az Alkotmánybíróság helyreállította a módosító törvény kihirdetését megelőző állapotot. „A bírói kezdeményezés alapján indult, konkrét normakontrollra irányuló alkotmánybírósági eljárások tekintetében mindez azt jelenti, hogy az alkotmánybírósági határozat hivatalos lapban való közzétételét követően a felfüggesztett pereket folytatni kell, és a várakozásban megnyilvánuló közlekedési célú közúthasználattal kapcsolatosan létrejött jogviszonyokból származó igényeket ... érdemben kell elbírálni. Mivel az ex tunc hatályú megsemmisítés jogi konzekvenciáit a peres eljárásban ítélező bíró vonja le, ezért e határozat rendelkező részében szükségtelen volt az alkalmazási tilalom kimondása.”

A 105/2009. (X. 30.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 2007. április 1-ig hatályban lévő, a fizető-parkolóhelyek létesítéséről, valamint üzemeltetésének szabályairól szóló 66/2003. (XII. 19.) Ök. rendeletének 9. § (3) bekezdés c) pontja „állampolgár” szövegrésze alkotmányellenes volt. A rendelet 9. § (3) c) pontja úgy rendelkezett, hogy a pótdíj fizetésére a gépjármű forgalmi engedélyébe bejegyzett tulajdonos köteles, ha a vezető külföldi állampolgár. A rendelet egyéb rendelkezései szerint a parkolójegy, bérlet, illetve kedvezményes parkolási engedély nélkül vagy érvénytelen jeggyel, bérlettel, valamint engedéllyel

parkoló gépjárművek vezetői pótdíj fizetésére kötelesek. A rendelet 9. § (3) bekezdése a főszabály mellett tartalmazott egy kiegészítő szabályt is, ha a vezető személye nem állapítható meg, vagy megállapítható ugyan, de a tartozás behajtása, illetve végrehajtása valamilyen oknál fogva nem vezetett eredményre, továbbá ha a vezető külföldi állampolgár, akkor nem a gépjármű vezetője, hanem a forgalmi engedélybe bejegyzett tulajdonos köteles a pótdíjat megfizetni. Eszerint a külföldi állampolgárságú vezetőket a jogalkotó eltérően kezelte a belföldi állampolgárságú személyektől annyiban, hogy külföldi állampolgárságú vezető esetén, rögtön a forgalmi engedélybe bejegyzett tulajdonost terheli a pótdíj fizetési kötelezettség, míg ha a vezető belföldi, a tulajdonos csak végső soron tartozik helytállási kötelezettséggel. Az Alkotmánybíróság a rendeletnek az akkor hatályos Alkotmány 70/A. §-szal való esetleges ellentéte vizsgálata során megállapította, hogy a 60 napos jogvesztő határidő a nem üzembentartó külföldi vezetők esetén csak abban az esetben tartható be, ha a követelést rögtön a tulajdonossal szemben érvényesítik, aki ezt természetesen polgári peres úton a külföldi vezetőtől visszakövetelheti. A külföldiek lakcíme vagy tartózkodási helye ugyanis nem állapítható meg az állampolgárok személyi adatainak és lakcímeinek nyilvántartásáról szóló - többször módosított - 1992. évi LXVI. törvényben, továbbá a végrehajtására kiadott 146/1993. (X. 26.) Korm. rendeletben foglalt rendelkezések szerint működő, a belföldi vezetők esetén meglévő és alkalmazható nyilvántartási rendszer segítségével. A belföldön lakóhellyel rendelkező külföldi állampolgárok esetén azonban ilyen akadály nem áll fenn. A Pp. szabályai szerint továbbá magyarországi lakóhellyel nem rendelkező személlyel szemben fizetési meghagyásos eljárást nem lehet indítani, ilyen esetekben az illeték kiegészítésével pert kell indítani, míg magyarországi lakóhellyel, tartózkodási hellyel rendelkező külföldi állampolgár esetén nincs akadálya a fizetési meghagyásos eljárás megindításának. A fentiekből adódóan a magyarországi lakó- illetve tartózkodási hellyel rendelkező és az ilyen lakó- illetve tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek között a különbségtétel indokolt, így alkotmányos, míg a magyar és a külföldi állampolgárok közötti különbségtétel az Alkotmány 70/A. §-szal ellentétes. Megjegyzi az Alkotmánybíróság, hogy „a gépjármű vezetője és a tulajdonosa (üzembentartó) tipikusan három esetben válik el: (1) a tulajdonos szíveséggel használatra engedi át gépjárművét, ami a tulajdonos és a vezető személyes kapcsolatát, közeli ismeretségét feltételezi; (2) ha a tulajdonos jogi személy, és a tulajdonában lévő személygépkocsit munkavállalója használja, vagy (3) a tulajdonos üzleti tevékenysége körében, ellenszolgáltatás fejében, szerződés megkötésével adja időlegesen a vezető

használatába a gépjárművet. Ez utóbbi esetben pedig az ilyen és ehhez hasonló kockázatokkal számolnia kell, melyek csökkentésére üzleti tevékenysége keretében törekedhet.” A gépjármű üzemben tartója számára a rendelet sem zárja ki, hogy a díjkövetelést polgári peres úton a gépjármű használójával szemben érvényesítse, vagy a gépjármű bérleti díjában ezt a kockázatot eleve számításba vegye.

2. A jogviszony természete

A Kkt. 9/D. § (3) értelmében a járművek helyi közutakon, valamint helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, tereken, parkokban és egyéb közterületeken történő várakozása a helyi önkormányzat, vagy az Ötv. 9. § (5) bekezdésben meghatározott szolgáltató és a várakozási terület igénybevevője közötti polgári jogi jogviszony. A jelenlegi szabályozás alapján tehát a várakozási díj és a várakozási pótdíj egyértelműen polgári perben érvényesíthető követelés, a korábbi szabályozás azonban nem volt ennyire világos, ezért jogegységi határozat mutatott irányt a kérdésben.

A parkolási díj (pótdíj) bíróság előtti érvényesíthetőségéről szóló 2/2005. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat kimondta, hogy az önkormányzat által alapított intézmény, illetve gazdasági társaság az önkormányzati rendeleten alapuló parkolási díj (pótdíj) iránti követelését bírósági úton érvényesítheti. “Az indítványozó a jogegységi határozat meghozatalának szükségességét azzal indokolta, hogy az alsóbb szintű bíróságok eltérően ítélik meg a parkolási társaságok parkolási díj (pótdíj) megfizetése iránti igényének bíróság előtti érvényesíthetőségét... Az egyik jogi álláspont szerint a parkolási társaságok által a parkolási díj (pótdíj) megfizetése iránt indított pert meg kell szüntetni, mert a fizető parkolóhelyek létesítéséről, valamint üzemeltetési szabályairól szóló helyi önkormányzati rendelet kiadása az 1988. évi I. törvény 15. § (3) bekezdésén alapul, és ugyanezen törvény 48. § (5) bekezdése szerint a díjakat megfizetésük elmulasztása esetén adók módjára kell behajtani. Ez a rendelkezés a bírósági út igénybevételét kizárja. A fizetési kötelezettség elmulasztójával szemben a végrehajtási eljárás adóigazgatási eljárás keretében bírósági határozat nélkül megindítható.”

Jegyezzük meg: a jogegységi határozat elfogadása óta változott ez is, a parkolási ügyben hozott ítéletek most már bírósági végrehajtási eljárásban hajthatóak végre.

A jogegységi határozat szerint “más bíróságok által elfoglalt jogi álláspont szerint a parkolási díj (pótdíj) iránti követelés polgári jogviszonyból származik, ezért annak érvényesítésére polgári perben lehetőség van. Miután azonban a díjkövetelés nem a felperes gazdálkodó szervezet által kötött ügyletből ered, ezért nem alkalmazható a Pp. 36. § (2) bekezdés szerinti vagylagos illetékességi szabály... A bíróság illetékessége kérdésében ettől eltérő jogi álláspont azon a megfontoláson alapul, hogy a parkolás, mint a közterület közlekedési célú használata ráutaló magatartással egy nem nevesített polgári jogviszonyt keletkeztet a parkolási díj beszedésére jogosult gazdálkodó szervezet és a gépjármű tulajdonosa között. Az ilyen igény elbírálására pedig az általános [Pp. 29. § (1) bekezdés] illetékességi szabály mellett a vagylagos [Pp. 36. § (2) bekezdés] illetékességi szabály is alkalmazható.”
Jegyezzük meg: az illetékességi szabály is változott a jogegységi határozat óta, erről később lesz szó.

A jogegységi határozat idézi az Ötv. rendelkezéseit, így annak 1. § (3) bekezdés első mondatát, mely szerint a helyi önkormányzat - a törvény keretei között - önállóan szabályozhatja a feladat- és hatáskörébe tartozó helyi közügyeket. Az Ötv. 8. § (1) bekezdés értelmében a települési önkormányzat feladata a helyi közszolgáltatások körében (egyebek mellett) a helyi közutak és közterületek fenntartása. Az Ötv. 9. § (4) bekezdés úgy rendelkezik, hogy a képviselő-testület a feladatkörébe tartozó közszolgáltatások céljából önkormányzati intézményt (gazdasági társaságot) alapíthat. Az Ötv. 16. § (1) bekezdés szerint a képviselő-testület a törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyok rendezésére, továbbá a törvény felhatalmazása alapján, annak végrehajtására önkormányzati rendeletet alkot. Az Ötv. 63/A. § pedig kifejezetten a Fővárosi Önkormányzat feladat- és hatásköre tekintetében tartalmaz rendelkezéseket. A h) pontban kimondja, hogy a Fővárosi Önkormányzat rendeletben szabályozza a főváros parkolási és parkolásgazdálkodási rendszerét, a kiemelten védett és védett parkolási övezeteket, az alkalmazható várakozási díjak megállapítását, a közterület-használatot és közterület rendjét, a közterület-felügyelet szervezetét és feladatait. Idézi továbbá a Kkt. akkor hatályos rendelkezéseit, valamint az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban:

Art.) 4. § (2) bekezdését, melynek értelmében a végrehajtás és az ezzel összefüggő nyilvántartás tekintetében e törvény rendelkezéseit kell alkalmazni azokra a köztartozásokra, továbbá igazgatási és bírósági szolgáltatás díjaira, amelyekre törvény az adók módjára való behajtást rendeli el (adók módjára behajtandó köztartozás). Rögzíti, hogy az Art. 145. § (1) bekezdés c) pont és a 161. § (2) és (3) bekezdés értelmében az adóigazgatási eljárásban végrehajtható okirat: a behajtási eljárás során a behajtást kérő megkeresése. A megkeresésben fel kell tüntetni (egyebek mellett) a behajtást kérő és a fizetésre kötelezett azonosításához szükséges adatokat, a fizetési kötelezettséget elrendelő határozat számát, jogerőre emelkedésének időpontját, a teljesítési határidőt, a tartozás összegét, valamint annak a jogszabálynak a pontos megjelölését, amely az adók módjára való behajtást lehetővé teszi. A behajtási eljárást az adóhatóság csak pontos - szükség esetén kiegészített - adatok alapján indíthatja meg.

A jogegységi határozat idézi továbbá a Ptk. 205. § (1) bekezdés és a 216. § (1) bekezdéseit, melyek értelmében a szerződés a felek akaratának kölcsönös és egybehangzó kifejezésével jön létre. A szerződési akaratot ráutaló magatartással is kifejezésre lehet juttatni.

“A Fővárosi Önkormányzat képviselő-testülete ... törvényi felhatalmazás alapján legutóbb a 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendeletben (a továbbiakban: Ör.) szabályozta a járművek közúton való várakozásának rendjét. Az Ör.-nek a fizető várakozóhelyekről szóló 27. és 28. §-a megállapítja, hogy a fizető várakozóhelyeken jelzőtáblán felirat jelzi, hogy a várakozás díjfizetéshez kötött. A fizető várakozóhelyeken csak a rendeletben meghatározott díj megfizetése ellenében szabad várakozni. Az Ör. 41. § (2) bekezdés szerint a várakozási övezetekben a díjat, a díjkülönbözetet és a pótdíjat a tulajdonos önkormányzat felhatalmazásával rendelkező parkolásüzemeltető szedi be. Ha a díjat meghatározott határidőn belül nem fizették meg, úgy a parkolásüzemeltető önállóan, saját nevében jogosult a követelést polgári peres úton érvényesíteni.

A parkolási díj (pótdíj) iránt indított perekből ismert, hogy a főváros területén kívül, más helyi önkormányzatok is rendeletben szabályozzák a közterületen való várakozás (parkolás) rendjét, a parkolóhelyek használatáért fizetendő díjak mértékét és a fizetés módját. Az önkormányzatok a fizető

parkolóhelyek üzemeltetésével és a parkolási díjak behajtásával rendszerint az általuk alapított gazdasági (parkolási) társaságokat bízzák meg.

Az önkormányzatok azáltal, hogy a fizető parkolás és parkolásgazdálkodás rendszerét rendeletalkotás útján szabályozzák, nem közhatalmi jogkört gyakorolnak, hanem a helyi közszolgáltatás körébe tartozó feladatot látnak el. Ezért a járműnek fizető várakozóhelyen való parkolása a helyi közszolgáltatás igénybevételét jelenti, amellyel a felek között polgári jogviszony keletkezik. A jogviszony jellegét az sem érinti, ha a szolgáltató a fizetési kötelezettség elmulasztásához a pótdíjfizetés jogkövetkezményét fűzi (267/B/1999. AB határozat III. rész 1. pont).”

A jogegységi határozat megállapítja továbbá, hogy mivel az Art. 4. § (2) bekezdés szerint azokra a köztartozásokra, amelyekre törvény az adók módjára való behajtást rendeli el, a végrehajtás és az azzal összefüggő nyilvántartás tekintetében az Art. rendelkezéseit kell alkalmazni, ebből a törvényi szabályból az is következik, hogy az adók módjára behajtandó köztartozás ezáltal nem minősül adónak és ezekre a tartozásokra nem alkalmazhatók az Art.-nek az adótartozás ellenőrzésére és a fizetési kötelezettség megállapítására vonatkozó szabályai. „Az adóigazgatási eljárásban tehát nincs jogszabályi lehetőség arra, hogy az adóhatóság a parkolási díj (pótdíj) iránti követelés megalapozottságát elbírálja. A parkolási díj jogosultja számára pedig a jogszabály nem nyújt arra lehetőséget, hogy követelését egyoldalú nyilatkozattal végrehajtás útján kikényszerítse. Az Art. 145. § (1) bekezdés c) pontban és a 161. § (2)-(3) bekezdésben foglalt rendelkezések ugyanis nem hagynak kétséget afelől, hogy az adóigazgatási eljárásban végrehajtható okiratnak minősülő, a behajtást kérőtől származó megkeresésnek nélkülözhetetlen tartalmi eleme a fizetési kötelezettséget megállapító jogerős határozat, valamint annak a jogszabálynak a megjelölése, amely a tartozásnak az adók módjára való behajtását lehetővé teszi.” A jogegységi tanács tekintettel volt a Ptk. 7. §-ra is, mely szerint a törvényben biztosított jogok védelme az állam minden szervének kötelessége. Érvényesítésük - ha törvény másképpen nem rendelkezik - bírósági útra tartozik.

Ismételten megjegyzem: a határozat indokolásának ez a része elavult, arra tekintettel, hogy ezek a követelések a mai szabályok szerint már nem adók módjára hajtandók be.

A jogegységi határozat szerint amikor a gépjármű üzemben tartója fizető várakozóhelyen parkol, a helyi önkormányzat által nyújtott és a parkolóhely üzemeltetője által gyakorolt közszolgáltatást vesz igénybe. A parkolás tényével, mint a Ptk. 216. § (1) bekezdés szerinti ráutaló magatartással a gépjármű üzemben tartója tudomásul veszi, hogy a parkolóhelyen feltüntetett tájékoztatás szerint díjfizetésre köteles. A közúti igazgatásról szóló 19/1994. (V. 31.) KHVM rendelet (a továbbiakban: R.) 8. § (1) bekezdés szerint ugyanis, ha a közút területén kijelölt várakozóhelyen, várakozási vagy korlátozott várakozási övezetben díjat szednek, a közút kezelőjének a kihelyezett tájékoztatást adó táblán fel kell tüntetnie az adott helyen várakozók díjfizetési kötelezettségét, annak időbeli hatályát, a díj és pótdíj összegét járműfajtánként, a díj megfizetésének módját, a várakozás rendjét, a közútkezelő vagy a díj szedésére feljogosított szerv, illetve személy nevét, illetve címét. Amennyiben pedig fizetési kötelezettségét elmulasztja, úgy - ugyancsak a tájékoztatás szerint - pótdíjfizetéssel tartozik. Ezáltal az ügylet a parkolóhely üzemeltetője és a gépjármű üzemben tartója között létrejön.

A jogegységi határozat abból a szempontból látta jelentőségét annak, hogy a jogviszony szerződéses jogviszonynak tekinthető, hogy ez által a Pp. 36. § (2) értelmében a parkolási társaság a parkolás alkalmával meg nem fizetett díj (pótdíj) iránti igényét a parkolás helye szerint illetékes bíróság előtt érvényesítheti. Ez az illetékességi szabály azonban - ahogy arról még lesz szó - törvényi változás folytán már nem alkalmazható.

Az 1/2009. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat megállapította, hogy a 2/2005. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat e jogegységi határozat közzétételétől (2009. XII. 28.) nem alkalmazható, mert az a jogszabályi változásokra tekintettel meghaladottá vált. Annak kimondása ugyanis feleslegessé vált, hogy ezek az igények polgári perben érvényesíthetők, ezt a szabályt ugyanis már maga a törvény tartalmazza. A jogegységi határozatnak a vagylagos illetékesség elfogadhatóságára, illetve az adók módjára történő behajtásra vonatkozó jogértelmezése viszont meghaladott, ugyanis az új törvényi szabály kifejezetten rögzíti, hogy a kötelezett lakhelye szerinti helyi bíróság kizárólagosan illetékes ezekben a perekben, illetve az adók módjára történő behajtás lehetőségét is jogszabály-változás szüntette meg. A fentiek ellenére álláspontom szerint a 2/2005. Közigazgatási-polgári

jogegységi határozat indokolásában foglaltak irányadóak továbbra is a jogviszony jellegének meghatározása szempontjából.

3. A perbeli legitimáció kérdése (a jogviszony alanyai)

A perbeli legitimáció igényérvényesítési jogosultság, amely azt határozza meg, hogy a perbeli alanyi jog a konkrét felperest az adott tényállás alapján konkrét alperessel szemben megilleti-e avagy sem. Az aktív perbeli legitimáció arra utal, hogy a felperes-e az igény jogosultja, míg a passzív perbeli legitimáció arra, hogy az alperes-e az igény kötelezettje. Ezek mellett utalni kell arra, hogy megkülönböztethető anyagi jogi perbeli legitimáció, amely hiánya esetén a bíróság érdemben dönt, ítélettel elutasítja a keresetet, míg az eljárásjogi perbeli legitimáció hiánya esetén a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasítására, ennek hiányában a per megszüntetésére kerül sor.

Ami az aktív perbeli legitimációt illeti, a Kkt. és az Ötv. részletes szabályokat tartalmaz arra vonatkozóan, hogy milyen szervezet érvényesíthet várakozási díj, pótdíj iránti igényt.

A Kkt. 9/D. § (2) értelmében a helyi közutakon, valamint a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, tereken, parkokban és egyéb közterületeken járművel történő várakozás biztosítását célzó közszolgáltatást a helyi önkormányzat, vagy az Ötv. 9. § (5) bekezdése szerinti szolgáltató látja el. A hivatkozott Ötv. 9. § (5) szerint a helyi közutakon, a helyi önkormányzat tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, valamint tereken, parkokban és egyéb közterületeken közúti járművel történő várakozási (parkolási) közszolgáltatást a helyi önkormányzat, vagy kizárólag ezen közszolgáltatási feladat ellátására alapított költségvetési szerv, kizárólagos önkormányzati tulajdonban álló, jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, vagy e gazdasági társaság 100%-os tulajdonában álló jogi személyiséggel rendelkező gazdasági társaság, illetve önkormányzati társulás láthatja el külön törvényben szabályozottak szerint. A Kkt. 9/D. § (8) értelmében pedig az országos közutakon, valamint az állam tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutakon, tereken, parkokban és egyéb közterületeken járművel történő várakozás biztosítását célzó parkolási szolgáltatást az ingatlan vagyongazdálkodója, vagy megbízása alapján

a) az állam 100%-os tulajdonában álló gazdasági társaság, vagy e gazdasági társaság 100%-os tulajdonában álló, a közutak, valamint az állam tulajdonában álló közforgalom elől el nem zárt magánutak, terek, parkok és egyéb közterületek kezelőjének minősülő gazdasági társaság vagy
b) 100%-os önkormányzati tulajdonban álló gazdasági társaság, vagy e gazdasági társaság 100%-os tulajdonában álló gazdasági társaság
látja el.

Alperesi részről tehát érdemes megvizsgálni azt, hogy a felperes a fenti kategóriák valamelyikébe tartozik-e. Amennyiben a felperes gazdasági társaság, a cégnyilvántartásban érdemes a gazdasági társaság tulajdoni viszonyait is ellenőrizni.

Ami az alperesi perbeli legitimációt illeti, a Kkt. 9/D. § (3) bekezdése azt mondja ki, hogy a várakozási díj és a pótdíj megfizetéséért a jármű üzemeltetője felel. A belföldi üzemeltető fogalmából (Kkt. 47. § 18. pont) kikövetkeztethetően üzemeltető a jármű tulajdonosa, vagy a tulajdonos által meghatározott, a jármű üzemben tartásának jogát és kötelezettségét gyakorló személy vagy szervezet. A közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény (Közl.nytv) 2. § 9. pontja értelmében pedig az üzemben tartó: a jármű tulajdonosa, illetve akit a jármű jogszerű üzemeltetésére szerződés vagy más hitelt érdemlően igazolt jogcím alapján a járműnyilvántartásba bejegyeztek.

Ide tartozó kérdés, hogy a Kkt. 15/D. § (4) értelmében a jármű üzemeltetője mentesül a várakozási díj és pótdíj megfizetése alól, ha a jármű a díjfizetés nélkül történt várakozást megelőzően jogellenesen került ki a birtokából, és igazolja, hogy a jogellenességgel összefüggésben kezdeményezték a megfelelő hatóság eljárását.

Ebből a törvényi szabályból *a contrario* az is következik, hogy ha az üzemeltető maga engedte át a gépjármű vezetését bárkinek, aki a gépjárművel díjfizetés nélkül parkolt, akkor az üzemeltető köteles megfizetni a várakozási díjat és a pótdíjat, függetlenül attól, hogy a járművet

bérbe adta, vagy szívességből adta át. Természetesen ez nem érinti az üzembentartó igényét a befizetést követően a gépjárművel ténylegesen várakozó személy felé.

A fenti állásponttól látszólag eltér a 2/2006. Polgári jogegységi határozat, amely kimondja, hogy az üzemben tartói minőség magában foglalja a gépjármű tényleges használatát is, ezért vélelem szól amellett, hogy a gépjárművet a parkoláskor az üzemben tartó használta. Az üzemben tartó ezt a vélelmet csak azzal tudja megdönteni, ha - a gépjárművet ténylegesen használó személy és a használat jogcímének a megjelölésével - kétséget kizáró módon bizonyítja, hogy a gépjárművet a parkolási szolgáltatás igénybevételekor nem ő használta.

Az is kimondja a jogegységi határozat, hogy amennyiben jogszabály (pl. önkormányzati rendelet) a helyszínen meg nem fizetett parkolási díj (pótdíj) miatt a gépjármű tulajdonosának (üzemben tartójának) felelősségét állapítja meg, a gépjármű tulajdonosa (üzemben tartója) a felelősség alól nem mentheti ki magát azzal, hogy a gépjárművet a parkolási szolgáltatás igénybevételekor nem ő használta.

A jogegységi eljárást megalapozó kérdés az volt, hogy „a Ptk. 99. §-a, illetve a 89/1988. (XII. 20.) MT rendelet 25. § (1) bekezdése értelmezhető-e akként, hogy az a gépkocsit bérlő által ki nem fizetett parkolási díjért, pótdíjért felelősséget állapít meg az üzemben tartó tulajdonos terhére, ha igen, ez milyen jellegű felelősség, mögöttes (sortartó kezesi) vagy egyetemleges felelősség”. A közúti közlekedési szolgáltatásokról és a közúti járművek üzemben tartásáról szóló 89/1988. (XII. 20.) MT rendelet 25. § (1) értelmében a járművek jogszerű használatáért, valamint az üzem-, forgalombiztonsági és környezetvédelmi követelményeknek megfelelő műszaki állapotáért az üzemben tartó felelős. A Ptk. 99. § értelmében a tulajdonos jogosult a dolgot használni és a dologból folyó hasznokat szedni, viseli a dologgal járó terheket és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni. A jogegységi eljárást a Legfelsőbb Bíróság egyik tanácsa azért kezdeményezte, mert el kívánt térni az EBH2004. 1028. sz. állásfoglalástól, mely szerint a Ptk. 99. § és 427. § valamint az 1988. évi I. tv. Akkor hatályos 15. § és a 89/1988. (XII. 20.) MT r. 15. § alapján a gépjármű üzemben tartója felel a járműve jogszerű használatáért, ennek keretében a személygépkocsit

bérlő által ki nem fizetett parkolási díjért (pótdíjért). A jogegységi határozat meg is haladta ezt az eseti döntést, és kimondta, hogy a Ptk. 99. § azért nem alkalmazható, mert - amint azt a 2/2005. KPJE. Sz. jogegységi határozat rögzítette, a parkolás tényével szerződéses jogviszony jön létre a parkolóhely üzemeltetője és a gépjárművel várakozó személy között. „E kötelmi jellegű követelés nem tekinthető a Ptk. 99. §-ában szabályozott, a gépjárművel, mint dologgal szükségképpen, együtt járó tehernek. Dologgal járó terheknek csak azok a kötelezettségek tekinthetők, amelyek magával a dolog tulajdonjogával járnak együtt. (Gépjárművel kapcsolatos teher - amelynek viselésére így a tulajdonos köteles - pl. a gépjárműadó, a kötelező felelősségbiztosítás díja.) Kötelmi jogi kötelezettségvállalásból származó igény (tehát a szerződéses ellenérték megfizetésére vonatkozó igény) nem vonható a dologgal járó teher fogalmi körébe...” A 89/1988. (XII. 20.) MT rendelet szintén nem alkalmazható, mert annak 1. §-a és a megalkotásához kapott törvényi felhatalmazás alapján a rendelet hatálya csak a közúti közlekedési szolgáltatásokra terjed ki. A jogegységi határozat indokolása kimondja továbbá, hogy a parkolás tényével keletkező szerződéses jogviszonyban a parkolási díj mint szerződéses ellenszolgáltatás megfizetésére a helyszínen a szerződő fél, vagyis a parkolási szolgáltatást ténylegesen igénybe vevő személy köteles és ugyancsak ő tartozik utóbb is felelősséggel a meg nem fizetett parkolási díj, pótdíj megfizetéséért. Mivel azonban az üzemben tartói minőség magában foglalja a gépjármű tényleges használatát is, vélelem szól amellett, hogy a gépjárművet a parkoláskor ténylegesen az üzemben tartó használta, vagyis ő a szolgáltatást igénybe vevő szerződő fél. „A Közl.nytv. 19. §-ának (1) bekezdése is abból a vélelemből indul ki, hogy a gépjármű tényleges használója tipikusan az üzemben tartó (tulajdonos), amikor lehetővé teszi a parkolási szolgáltatást nyújtó társaságok számára, hogy a parkolási díj meg nem fizetése esetén a díj és a pótdíj behajtása érdekében igényelhessék a jármű tulajdonosára (üzemben tartójára) vonatkozó, ott megjelölt adatokat [19. § (1) bekezdés n) pont]. Ez a rendelkezés természetesen nem felelősséget megalapozó anyagi jogi szabály, hanem csak az igényérvényesítést megkönnyítő eljárásjogi rendelkezés, abban a tipikus esetben, amikor a tényleges használó és az üzemben tartó (tulajdonos) személye egybeesik.” „Ezzel a józan ész és a logika szabályain alapuló természetes vélelemmel szemben az üzemben tartóra (tulajdonosra) hárul a bizonyítási teher, neki kell a vélelmet hitelt érdemlő módon megdöntenie ahhoz, hogy szabaduljon a felelősség alól. Ez történhet pl. annak bizonyításával, hogy a díjfizetés elmulasztásának az időpontjában már nem ő minősült a gépjármű tulajdonosának, mert a gépjármű

tulajdonjogát (illetve az üzemben tartói jogosultságot) már átruházta, ez a változás azonban még nem került átvezetésre a járműnyilvántartásban. Előfordulhat az is, hogy az üzemben tartótól (tulajdonostól) a gépjárművet bizonyítottan eltulajdonították, amely körülmény szintén alkalmas a vélelem megdöntésére. A tipikusabb, gyakrabban előforduló eset azonban az, amikor az üzemben tartó (tulajdonos) arra hivatkozik, hogy a gépjárművet az adott időpontban nem ő használta, mert annak használatát bérlet címén, vagy más jogcímen más személynek átengedte.” A jogegységi határozat indokolása rögzíti továbbá, hogy szerződéses kötelezettség teljesítéséért az elsődleges felelősség a szerződő felet terheli, jogszabály azonban másodlagosan (közvetlenül vagy mögöttesen) más személy felelősségét, helytállási kötelezettségét is megállapíthatja. Az önkormányzati rendelet jogszabály, amely azonban nem lehet ellentétes magasabb szintű jogszabállyal. Miután fizető várakozó helyek kialakítására általában önkormányzati törzsvagyonba tartozó helyi közutakon kerül sor, ezért a várakozási díjakról tipikusan önkormányzati rendeletek rendelkeznek. Ezek közül több is tartalmaz - különböző megfogalmazásokban - olyan tartalmú rendelkezést, amely szerint a meg nem fizetett parkolási díj és pótdíj megfizetésére a gépjármű tulajdonosa (üzemben tartója) köteles, így pl. a Fővárosban az akkor hatályos 19/2005. (IV. 22.) Főv. Kgy. rendelet 41. §-ának (2) bekezdése is. “Amennyiben önkormányzati rendelet úgy rendelkezik, hogy a helyszínen meg nem fizetett parkolási díjat, valamint pótdíjat a gépjármű tulajdonosának (üzemben tartójának) kell megfizetni, akkor ez azt jelenti, hogy a tulajdonos (üzemben tartó) a tényleges használó megjelölésével nem mentesülhet a felelősség alól.”

A jogegységi határozat tehát a fent idézett Kkt. 9/D. § (3) bekezdésében foglalt szabálynál lényegesen szélesebb körben teszi lehetővé a kimentést arra az esetre, ha jogszabály nem állapítja meg kifejezetten a tulajdonos, illetve üzembentartó felelősségét. Meg kell azonban jegyezni, hogy a jogegységi határozat még az egyes közlekedési tárgyú törvények módosításáról szóló 2007. évi CLXXV. törvény hatályba lépése előtt, a korábbi szabályok alapján született. A korábbi szabály szerint az „igénybe vevő” (Kkt. akkor hatályos 15. § (4) bekezdés) volt felelős a parkolási díj és pótdíj megfizetéséért. Az új szabályok pedig törvénybe emelték azt a szabályt, hogy az üzemben tartó felel a várakozási díj és pótdíj megfizetéséért, így teljesül minden esetben az a feltétel, hogy ezt jogszabály állapítsa meg, az önkormányzati rendeletben foglaltaktól függetlenül. A közterületi parkolás jogi

feltételeinek megteremtése érdekében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, valamint a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLVII. törvénnyel eszközölt lényeges változások sem érintették ezt a szabályt. Ennélfogva álláspontom szerint a jogegységi határozatra a 2007. évi CLXXV. törvény hatályba lépése (2008. 01. 01.) utáni parkolási események esetén az üzembentartó kimentése érdekében már nem lehet hivatkozni.

4. A jogviszony tartalma

A jogviszony tartalmának - a felek jogainak és kötelezettségeinek - részletes bemutatása annál is inkább nehézségekbe ütközik, mert a jogi szabályozás jelentős része önkormányzati rendeletekben található, ezen rendeletek számbavételére pedig jelen írás nem vállalkozhat, de a törvény szabályai, és példálózó jelleggel a fővárosi önkormányzati rendeleti szabályozás bemutatásával megkísérlem a legfontosabb szabályokat ismertetni.

5. Az igényérvényesítéssel kapcsolatos határidők

A polgári jog elmélete által kidolgozott rendszer szerint az időmúlásnak kétféle hatása lehet:

- jogvesztő, más néven záros határidő eltelte esetén az alanyi jogot szünteti meg az igényérvényesítés elmulasztása, így a határidő eltelte utáni teljesítés tartozatlan fizetés és a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint visszakövetelhető; az ilyen határidő elmulasztása nem menthető ki,
- elévülés esetén nem maga az alanyi jog szűnik meg, de ez a jog állami kényszerrel már nem érvényesíthető, az önkéntes teljesítés azonban nem követelhető vissza; az ilyen határidő a törvényben meghatározott esetekben megszakad, illetve nyugszik.

A Ptk. 324. § (1) meghatároz egy általános elévülési időt: a követelések öt év alatt elévülnek, ha jogszabály másként nem rendelkezik. Általános jogvesztő határidőt ezzel szemben a Ptk. nem határoz meg. A várakozási díj és pótdíj igények érvényesítésével kapcsolatos szabályozás ezzel szemben meghatároz egy jogvesztő határidőt és speciális szabályt tartalmaz az elévülési idő tekintetében. A

határidők célja nyilvánvalóan az, hogy az üzemeltető az idő előre haladtával egyre nehezebben tudja igazát bizonyítani. Így például azt, hogy megfizette a parkolási díjat, hiszen egy ilyen, nap, mint nap elvégzett rutinművelet során keletkező nagy számú parkolási cédula rendszerezése és megőrzése komoly adminisztratív terhet jelentene. Ezért alakult úgy a szabályozás, hogy az üzemeltető minél hamarabb kapjon tájékoztatást arról, hogy a szolgáltató álláspontja szerint díjfizetés nélkül parkolt, és az igényt a szolgáltató az általánosnál rövidebb határidőn belül érvényesítse is.

a) A jogvesztő határidő

A Kkt. 15/D. § (1) értelmében ha a várakozási díjat és a pótdíjat nem fizették meg a helyi önkormányzat, a szolgáltató a díj- és pótdíjfizetési felszólítást a várakozási terület díjfizetés nélküli használatának időpontjától számított 60 napos jogvesztő határidőn belül a jármű üzemeltetőjára részére postai küldeményként, vagy más egyéb igazolható módon megküldi.

Egyértelmű a bírói gyakorlat abban, hogy a szolgáltatónak azt kell igazolnia, hogy a levelet megküldte, de azt nem, hogy azt át is vette az üzemeltető. A megküldés tényét akkor tudja igazolni a szolgáltató, ha az iratot könyvelt (ajánlott) küldeményként adta postára, de nem szükséges tértivevényes küldeményt küldeni. Ezt igazolják a postáról szóló 2003. évi C1. törvény szabályai: a 3. § 14. pont értelmében e törvény alkalmazásában könyvelt küldemény: olyan postai küldemény, amelynek felvételét a postai szolgáltató írásban elismeri és kézbesítését a címzett, illetve az egyéb jogosult átvevő aláírásával vagy más módon okirattal kimutatja. A 26. értelmében postai küldemény felvétele: a postai küldeménynek a postai szolgáltató által rendszeresített levélgyűjtő szekrényben vagy más e célra szolgáló postai berendezésben való elhelyezése, a postai küldeménynek a postai szolgáltató helyen vagy egyéb hozzáférési ponton történő átvétele, könyvelt küldemény esetén - a felvétel helyétől függetlenül - a küldemény átvételének írásbeli elismerése. A 14. § (5) értelmében a postai szolgáltató a szerződés teljesítésének megkezdését, illetve nem könyvelt küldemény esetén a feldolgozást a küldeményen elhelyezett - külön jogszabályban részletesen meghatározott követelményeknek megfelelő, a postai szolgáltató azonosítására is alkalmas - dátumnyomattal köteles igazolni.

A szolgáltató a levél megküldésének tényét postakönyvvel, vagy ajánlott szelvényvel igazolni köteles, melyből kiderül a címzett neve és címe, valamint a feladás kelte.

Problémát jelent az az eset, ha szolgáltató a küldeményt a gépjármű-nyilvántartásba bejegyzett címre küldi meg, amely azonban már nem az üzemeltető lakóhelye, vagy székhelye. Előfordul például, hogy a parkolási díjat megfizetni elmulasztó cég székhelye megváltozott, a cég ezt a cégbíróságon be is jelentette, ugyanakkor a gépjármű-nyilvántartásban a régi székhely maradt feltüntetve. Ez a cég mulasztása, hiszen a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény 33. § (1) a) pontja szerint a nyilvántartásba bejegyzett adatok módosítására okot adó körülmény bekövetkeztétől számított 15 napon belül köteles bejelenteni a bejegyzésre jogosult hatóságnál a járművezető, a járműtulajdonos (üzemeltető) a természetes személyazonosító és lakcím adatának, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet a megnevezésének, székhelye (telephelye) címének, cégjegyzék- (nyilvántartási) számának változását. Amennyiben a parkolási társaság a gépjármű-nyilvántartás adataiból indul ki, és a cégnyilvántartás adatait nem ellenőrzi, akkor a 60 napos jogvesztő határidőben nem a helyes címre, hanem a korábbi székhelyre küldi meg a felszólítást. A korábbi törvényi szabályozás erre az esetre nem tartalmazott rendelkezést, a bírói gyakorlat kétféle megoldást alkalmazott. Az egyik álláspont szerint mivel a cég mulasztotta el a változás bejelentését, és saját felróható magatartására előnyök szerzése végett nem hivatkozhat (Ptk. 4. § (4) bek.), így ha a parkolási társaság a jogvesztő határidőn belül a régi székhelyre küldte meg a felszólító levelét, akkor az joghatályos. A másik álláspont szerint azonban ebben az esetben a parkolási társaság mulasztott, és a jogvesztés folytán alaptalan a követelése, A Ctv. 7. § (1) szerint ugyanis a cég székhelye a cég bejegyzett irodája. A bejegyzett iroda a cég levelezési címe, az a hely, ahol a cég üzleti és hivatalos iratainak átvétele, érkeztetése, őrzése, rendelkezésre tartása, valamint ahol a külön jogszabályban meghatározott, a székhellyel összefüggő kötelezettségek teljesítése történik. A Ctv. 10. § (2) értelmében a cégjegyzék fennálló, illetve törölt adatai teljeskörűen nyilvánosak. A 22. § (1) szerint pedig a cégnyilvántartás hitelesen tanúsítja a benne feltüntetett adatok, továbbá a bejegyzett jogok és tények fennállását, illetve azok változásait.

A közterületi parkolás jogi feltételeinek megteremtése érdekében a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény, valamint a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény módosításáról szóló 2010. évi XLVII. törvény 2010. VI. 5. napján történt hatályba lépését követően a Kkt. 15/D. § (2) bekezdése kimondja, hogy a 60 napos jogvesztő határidő nem alkalmazható abban az esetben, ha a gépjármű üzemeltetője a nyilvántartott adataiban bekövetkezett változásokat a gépjárműnyilvántartás központi szervéhez - az erre vonatkozó jogszabályi rendelkezések megszegésével - elmulasztotta bejelenteni és ezért a fizetési felszólítás nem a tényleges üzemeltető részére került megküldésre.

Álláspontom szerint az ezt megelőző időben történt parkolási eseményekre nézve a bírói gyakorlat árnyalható lenne, illetve a jövőre nézve a szabályozás is lehetne árnyaltabb. Véleményem szerint abból kell kiindulni, hogy a parkolási társaságtól is megkövetelhető az ingyenes, ma már interneten is hozzáférhető cégnyilvántartás ellenőrzése, míg az üzemeltetőtől a bejelentési kötelezettség teljesítése. A Ptk. 4. § (4) azon rendelkezését, hogy aki maga sem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, a másik fél felróható magatartására hivatkozhat, mindkét fél felhívhatja abban az esetben, ha ilyen helyzetben nem megfelelő helyre lett a levél megküldve. Véleményem szerint ebben az esetben nem lehet figyelmen kívül hagyni a felek közötti méretbeli különbségeket. Egy kisvállalkozásnak talán kevésbé felróható az, hogy a gépjármű-nyilvántartásba teljesítendő - talán nem is kellőképpen közismert - bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, mint a professzionálisan azonos típusú ügyeket intéző parkolási társulásnak az, hogy az ingyenesen, különösebb munka ráfordítása nélkül ellenőrizhető cégnyilvántartás adatait nem tekinti meg. Egy nagyobb, több gépjárművel rendelkező cégtől ugyanakkor fokozottabban várható el, hogy a hasonló kötelezettségeit pontosan teljesítse. Így igazolhatónak tartanék egy olyan gyakorlatot, amely ilyen esetekben a várakozási díj fizetésére köteles cég méretére, jellemzőire tekintettel is differenciál. Természetesen ebben az esetben probléma a természetes személyek helyzete, akik esetleg a lakcímváltozásuk esetén a gépjármű-nyilvántartásba való bejelentési kötelezettségüket még kevésbé ismerik, de akiknek a címe ingyenes adatbázisban nem lelhető fel, a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala a magánszemély lakcímét csak a kérelmező érdekeltségének igazolása mellett és díjfizetés ellenében adja ki.

Megjegyzendő még, hogy a közlekedéssel összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2006. évi CX. törvény vezette be a fent írt jogvesztő határidőt, és e törvény 34. § (2) bekezdése akként határozta meg az átmeneti szabályokat, hogy amennyiben a pótdíjfizetési felszólítást e törvény hatálybalépéséig nem adták postára, azt e törvény hatálybalépésétől (2006. XII. 22.) számított 60 napon belül postára kell adni. A határidő elmulasztása jogvesztéssel jár.

b) Az elévülés

A Kkt. 15/C. § (3) értelmében a várakozási díj és a pótdíjfizetési kötelezettség egy év alatt évül el. A Ptk. 327. §-ból következően a követelés teljesítésére irányuló írásbeli felszólítás, a követelés bírósági úton való érvényesítése, továbbá megegyezéssel való módosítása - ideértve az egyezséget is -, végül a tartozásnak a kötelezett részéről való elismerése megszakítja az elévülést. Az elévülés megszakadása, illetőleg az elévülést megszakító eljárás jogerős befejezése után az elévülés újból megkezdődik. Ha az elévülést megszakító eljárás során végrehajtható határozatot (jogerős ítéletet, bírósági meghagyást, fizetési meghagyást) hoztak, az elévülést csak a végrehajtási cselekmények szakítják meg.

6. Eljárási kérdések

6/a. A bíróság illetékessége

A Kkt. jelenlegi 15/D. § (3) értelmében a várakozási díj- és pótdíjfizetési kötelezettség nem teljesítése esetén a helyi önkormányzat, a 9/D. § (6) bekezdésében, valamint az Ötv. 9. § (5) bekezdésben meghatározott szolgáltató követelését bírósági úton érvényesítheti. A parkolási díjból eredő igények érvényesítése esetén a kötelezett lakhelye szerinti helyi bíróság kizárólagosan illetékes.

Amint azt a 2. pontban jeleztem, az 1/2009. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat megállapította, hogy a korábbi szabályok alapján születet 2/2005. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat, amely a fentiekkel ellentétes jogértelmezést tartalmaz, már nem alkalmazható.

6/b. Bizonyítási kérdések

A Pp. 164. § (1) értelmében a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valóban fogadja el.

E szabály alapján a parkolási díjjal, pótdíjjal kapcsolatos perekben főszabály szerint az üzembentartó vitatása esetén a jogosult köteles bizonyítani, hogy az üzembentartó gépjárműve a keresetben megjelölt helyen és időpontban parkolt, hogy a KRESZ 17. § (1) e/2) pontja szerint megfelelően ki volt jelölve az adott várakozási övezet, valamint hogy a jogvesztő határidőben postára adta a fizetési felszólítást. Az üzembentartó köteles ugyanakkor bizonyítani, hogy a várakozási díjat megfizette.

Ami a várakozás tényét illeti, a gyakorlatban fényképfelvételekkel történik a bizonyítás, amelyekről a kérdéses gépjárművet azonosítani kell tudni. Ehhez szükséges, hogy a fényképen olvasható legyen a gépjármű rendszáma. Természetesen az üzembentartó vitatása esetén bizonyításra szorul, hogy a fényképfelvétel valóban a jogosult által állított időpontban és helyen készült. A jogosult ezt elsősorban olyan informatikai szakvéleménnyel tudja igazolni, amelynek a költsége rendszerint igen jelentős ahhoz képest, hogy az ilyen ügyek túlnyomó többsége kisértékű per, ezért az üzembentartónak, ha vitatni kívánja azt, hogy a jogosulti rendszer hitelesen rögzíti a fényképfelvételek elkészítésének időpontját, érdemes tájékozódnia arról, hogy a jogosult rendszeréről ilyen szakvélemény készült-e.

A bírói gyakorlat abban is egységes már, hogy a mérésügyről szóló 1991. évi XLV. törvény és annak végrehajtási rendelete, a 127/1991. (X. 9.) Korm. r. nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely alapján megkövetelhető lenne a parkolóőrök által használt fényképezőgép, vagy kézi számítógép

hitelesítése. Ezek az eszközök adatokat rögzítenek egy meghatározott időpontban, de nem mennyiséget határoznak meg, így nem végeznek mérést, annak ellenére sem, hogy idő-mértékegységeket használnak. A folyamatban az egyetlen szerkezet, amely mennyiséget tanúsít, a parkolóórában található: ez mérést végez, amikor a bedobott érméket megszámlálja és az összeget átszámítja a parkolás időtartamára. Ennek azonban legfeljebb akkor lehet jelentősége, ha az üzembentartó arra hivatkozik, hogy az általa bedobott összeg után a parkolóóra tévesen számította ki a parkolás időtartamát.

A várakozási övezet kijelölésével kapcsolatban a bírói gyakorlat elfogadja az adott önkormányzat polgármesteri hivatalának közokiratba foglalt nyilatkozatát, amely gyakorlat véleményem szerint vitatható, hiszen az önkormányzat közvetlenül, vagy áttételesen, de érdekelt a felperes pernyertességében.

Ami a várakozási díj megfizetésének igazolását illeti, a bírói gyakorlatban a fenti főszabály ellenére létezik olyan álláspont, amely szerint a fényképfelvételekkel a jogosult köteles bizonyítani azt a tényt, hogy a gépjárművön parkolójegy nem volt kihelyezve, ha pedig ki volt helyezve, az már lejárt. Ebből adódóan amennyiben a fényképfelvételeken a felvétel beállítása (a csatolt fényképeken nem, vagy nem kellően részletesen látszik a szélvédő teljes területe), vagy az erős visszatükröződés miatt nem vehető ki biztosan, hogy nincs parkolójegy, vagy az lejárt, úgy az üzembentartó vitatása esetén a jogosult keresetét ebben a körben el kell utasítani. A Pp. fent írt szabálya ellenére ez a gyakorlat véleményem szerint azért helyeselhető, mert az üzembentartó a parkolójegy birtokában sem feltétlenül tudja igazolni a díj megfizetésének tényét, tekintettel arra, hogy azon a gépjármű vagy az üzembentartó azonosító adatai nem szerepelnek.

Amennyiben a várakozási díjat az üzembentartó mobiltelefonos parkolás útján egyenlítette ki a várakozási díjat, erről egyrészt a távközlési szolgáltató, másrészt a mobiltelefonos fizetéseket elszámoló gazdasági társaság adhat igazolást. Ebben a körben fontos figyelembe venni, hogy a távközlési szolgáltatók az elektronikus hírközlésről szóló 2003. évi C. törvény 159/A. § (3) bekezdése szerint csak egy évig őriznek olyan adatot, amely az ügyben releváns lehet. Emellett figyelembe kell

venni azt is, hogy a Pp. 192. § (1) bekezdését - mely szerint bíróságnál, más hatóságnál, közjegyzőnél vagy valamely szervezetnél lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti - egyes bírók - álláspontom szerint tévesen - akként értelmeznek, hogy gazdasági társaságokat a bíróság nem kereshet meg, mert a törvény szerinti felsorolásban nem szerepelnek. Más bírói álláspont szerint megkereshetők a gazdasági társaságok is, de csak ha a fél igazolta, hogy közvetlenül részére a társaságok a kívánt bizonyítékot nem szolgáltatják. Ezért célszerű az üzemeltartónak már a jogvitás ügy felmerülésekor közvetlenül beszereznie ezeket az iratokat a társaságoktól.

6/c. Végrehajtás

Amint azt az 1/2009. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat indokolása kiemeli, a 2/2005. Közigazgatási-polgári jogegységi határozat azon megállapítása, hogy a bíróság jogerős határozatában megállapított tartozás összegét - önkéntes teljesítés hiányában - adók módjára kell behajtani, a Kkt. akkor hatályos 48. §-ának (5) bekezdésén alapult. „A Kkt. módosításáról szóló 2006. évi IX. törvény 17. §-a 2006. február 3-i hatállyal módosította a Kkt. 48. § (5) bekezdését és - igazodva a parkolási díj és pótdíjak tekintetében a bírósági úton történő igényérvényesítéshez - megszüntette annak lehetőségét, hogy azok - önkéntes teljesítés hiányában - adók módjára kerüljenek behajtásra. A jogszabályi háttér módosulásával tehát a jogegységi határozat ezen része is meghaladottá vált, hiszen a parkolási díjak (pótdíjak) önkéntes teljesítés hiányban történő behajtása már bírósági végrehajtás útján történik.”